

Kenniscentrum
**Bodemdaling
en Funderingen**

Werkplan 2025

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Activiteiten 2025	4
2.1 Kennishub	4
2.2 Vitaal netwerk	8
2.3 Onderwijs en training	9
2.4 Website/loket	9
2.5 Bewustwording	9
2.6 Netwerkmanagement	10

Colofon:

Redactie: *het Uitvoeringsteam van KBF*
 Illustraties: *Loek Weijts*
 Vormgeving: *lizzil creative*

Dit is een interactieve PDF.
 De inhoudsopgave is klikbaar.
 U kunt terugkeren naar de
 inhoudsopgave door op dit
 symbool ☰ te klikken.

Medegefinancierd door
de Europese Unie

1 Inleiding

Het verbinden, versterken en delen van kennis staat bij het Kenniscentrum Bodemdaling en Funderingen (KBF) centraal. Het KBF is opgericht als onafhankelijke stichting op 25 maart 2022 op initiatief van samenwerkende partners, te weten overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Vanaf 1 juli 2022 wordt het Arti Legi gebouw gehuurd van de gemeente Gouda en is het ingericht als actieve ontmoetingsplaats voor het bodemdalingsnetwerk. Voor de drie ministeries van IenW, LNVN (voorheen LNV) en BZK/VRO zijn de KBF-activiteiten van groot belang en zij hebben medio 2022 besloten om het KBF ook financieel te ondersteunen.

Na de start van het KBF in 2022 heeft het KBF in 2023 en 2024 zijn activiteiten fors uitgebreid en is een dynamisch en actief netwerk ontstaan. Dat kwam vooral doordat het KBF actief is in een speelveld dat zeer actueel en urgent is. De maatschappelijke opgaven worden alleen maar groter en meer voelbaar in de politiek en de media.

Conform afspraken met de KBF-financiers is medio 2024 een zelfevaluatie uitgevoerd. Deze is op 18 juni 2024 besproken in een gezamenlijk overleg met de KBF Raad van Toezicht en de financiers. In dat overleg is door de financiers een lange termijn commitment uitgesproken en afgesproken om dit uit te werken in een meerjarenplan 2025-2029. Dit is een actualisatie van het KBF meerjarenplan 2022-2026 en zal verbijzonderd worden in jaarlijks op te stellen werkplannen.

Het concept meerjarenplan is op 5 november 2024 besproken in het KBF Financieroverleg. Het plan is op basis van de daar verstrekte input aangescherpt en is vastgesteld tijdens het overleg van de KBF Raad van Toezicht op 20 november 2024.

Het voorliggende werkplan 2025 is een uitwerking van dat meerjarenplan. In het werkplan 2025 staan de activiteiten die het KBF samen met zijn partners in 2025 gaat oppakken. We kunnen als netwerk direct de kennisvragers concreet ondersteunen en het verschil gaan maken.

Kenniscentrum
**Bodemdaling
en Funderingen**

2 Activiteiten 2025

In dit hoofdstuk beschrijven we de activiteiten van het KBF in 2025. Dat doen we per focusgebied langs de strategische doelen van het KBF, te weten:

- Kennishub
- Vitaal netwerk
- Onderwijs en training
- Website/loket
- Bewustwording en communicatie
- Netwerkmanagement

Gezien de hoeveelheid activiteiten maken we onderscheid in activiteiten die we zelf initiëren (**doen**) en activiteiten die netwerkpartners initiëren (waar we als KBF aan **meedoen**).

In het figuur hiernaast zijn de focusgebieden van het KBF weergegeven. De oranje pijlen geven belangrijke verbindingen weer met aanpalende programma's en netwerken.

2.1 KENNISHUB

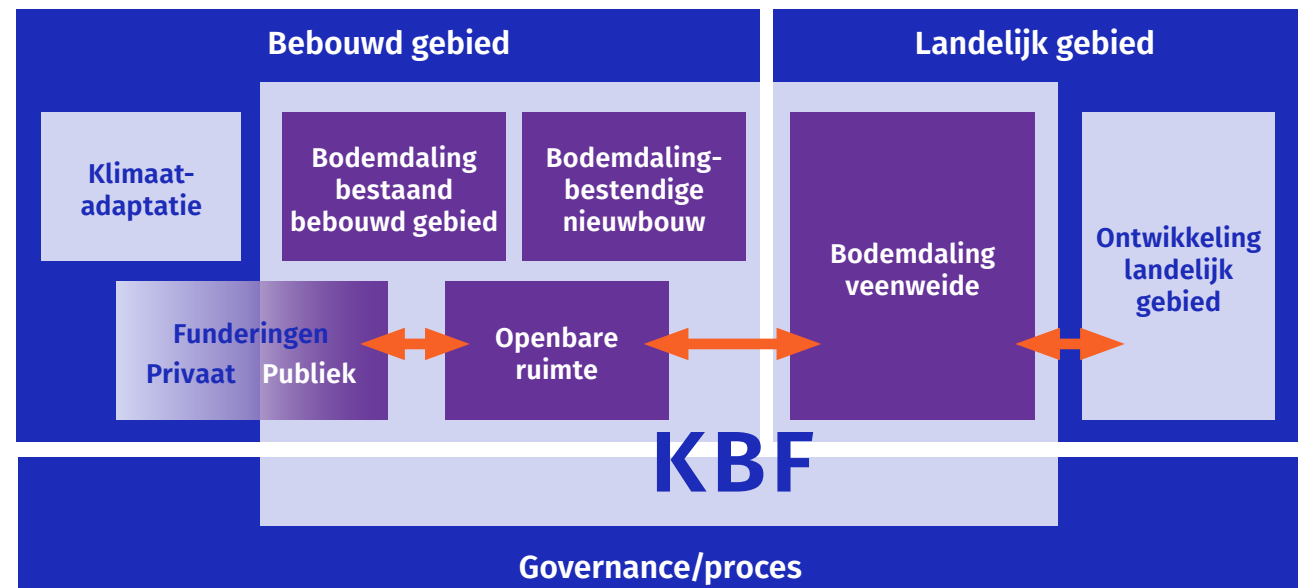
Bodemdaling is een relatief klein onderdeel van de opgaven die spelen in gebieds- en polderprocessen in veenweiden. De doelstelling van het KBF is de kennis om bodemdaling te beperken te bundelen, toegankelijk te maken en te stimuleren dat deze kennis wordt gebruikt in de integrale afweging in deze processen. Dit vraagt goede samenwerking met alle (kennis)partijen in dit speelveld.

2.1.1. Landelijk gebied:

Beoogde activiteiten landelijk gebied

Doen

- Kennisplatform Bodemdaling Landelijk Gebied. Gezamenlijk met de KBF-partners komen tot een overzicht van het kennislandschap: lopende kennisprogramma's, bestaande en nieuwe kennisvragen, doelgroepen en mogelijkheden voor versterking van de bestaande kennis-

netwerken. Start wordt gemaakt door stagiair van de WUR bij het KBF (medio 2024 gestart). Op basis van dit overzicht organiseren we begin 2025 een eerste werksessie met de relevante partners en grote (kennis)programma's (NOBV, LOSS, VIPNL/VIC, STOWA, Veenweideprogramma Fryslân, Klimaatlim Boeren Groene Hart, etc.) om de analyse te delen en verder aan te scherpen. Afhankelijk van de bevindingen worden verdiepende sessies voorbereid en gehouden in de eerste helft van 2025. In dit traject worden met de trekkers van lopende (kennis)programma's nadere afspraken verkend, besproken en indien mogelijk gemaakt over samenwerking bij delen van kennis over bodemdaling veenweiden.

- Beoogd product: breed gedragen overzicht van bestaande kennis, kennisvragen en doelgroepen met een advies voor de versterking van de kennisinfrastructuur en een stappenplan voor de komende twee jaar om dit te realiseren. Afspraken maken over wie wat doet en tegen welke inspanning. Indien mogelijk worden in de tweede helft van 2025 de eerste stappen uit dit stappenplan uitgevoerd.

- Kennisdoorwerking van het landelijke onderzoeksprogramma van bodemdaling NWA-LOSS in bepaalde veenweidegebieden, in 2025 te starten met een gezamenlijke casus in de Krimpenerwaard. KBF concentreert zich bij deze casus op het leggen van verbindingen tussen wetenschappers en gebiedsactoren en op het organiseren van werksessies met de gebiedsactoren. Ander mogelijk gezamenlijk project is de toepassing in de praktijk van de methodiek van Landschapconcepten Veenweidegebied.

- Ondersteunen met kennis van ambtenaren die bestuurders adviseren over (agendering van) beleidsopgaven en sturingskeuzen. Inzicht in de bestuurlijke keuzen en de keuzeruimten. Bijvoorbeeld door het organiseren van een werksessie voor de Commissie Watersystemen van de Unie van Waterschappen in de Experience Bodemdaling en het bijdragen aan webinars over bodemdaling.

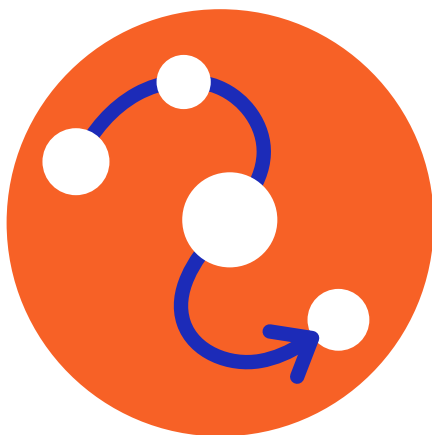
Meedoen

- Deelexpeditie WaterInfiltratieSystemen 2.0 (WIS) met de volgende onderdelen:
 - Met netwerk uitwisselen van kennis(vragen) over de (extra) watervraag door bodemdalingsmaatregelen zoals waterinfiltratie (zie kennisplatform; tevens rol van STOWA). In samenspel met lopende kennisprogramma's (zie kennisplatform) het bijhouden van overzicht over kennisvragen m.b.t. bodemdalingsmaatregelen zoals WIS, mogelijke alternatieven op bestaande maatregelen en het verzamelen en met het Kennisplatform bespreken van nieuwe kennisvragen.
 - Verder gaan met organiseren/aanjagen van Community of Practice over eerste toepassing van biologisch afbreekbare WIS: in

2025 vindt een praktijkproef binnen het projectgebied van en in samenspel met het project KlimaatSlim Boeren Meijepolder-Laag plaats (trekker proef: Fixeau in opdracht van HDSR).

- Uit o.a. de deelexpeditie WIS is gebleken dat er een breed gedeelde wens is om kennis en ervaringen rondom de werking, de effecten, het ontwerp, de aanleg en het beheer van WIS nader te onderzoeken en te bespreken. Dat heeft ook een relatie met de toepassing van de KIWA-richtlijn voor WIS en de eerdere handreiking voor de realisatie van WIS (met project KlimaatSlim Boeren Groene Hart; KBGH). Het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC) voert in 2025 – 2026 in het kader van het Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIPNL)

daartoe het project RevisitWIS uit. Het KBF doet mee aan dit project voor het onderdeel van kennisontsluiting en -deling.

- Project Melkveehouderij in veenweide met hoge grondwaterstanden. Weten welke praktijkmaatregelen men kan nemen om bodemdaling af te remmen, welke invloed dat heeft op de bedrijfsvoering en bedrijfsresultaten. Samenwerkingsverband met hoge scholen en waterschappen. Project is gestart in september 2023 en loopt twee jaar. KBF is actief in het werkpakket Kennis-doorwerking. Het KBF helpt bij het overzichtelijk maken welk onderzoek al loopt binnen het netwerk en waar aanvullend onderzoek kan worden gedaan. In de eindfase zal KBF vooral zorgen voor de kennisverspreiding en koppeling aan andere relevante onderwerpen.
- Met Ministerie van LVVN, RVO en Nationaal Traineeship Landelijk gebied werken aan een vervolg op het toepassen van geleerde lessen uit deelexpeditie Gebiedsprocessen Veenweide (uitgevoerd door Govert Geldof). In januari 2025 vindt in opdracht van LVVN een (door)startbijeenkomst plaats van deze expeditie waarbij wordt verkend of en in welke vorm dit doorgang zal vinden.

2.1.2 Bodemdalingbestendige nieuwbouw

Beoogde activiteiten nieuwbouw

Doen

Afgelopen periode is in samenwerking met vijf nieuwbouwlocaties een kennisagenda opgesteld in nauwe samenwerking met PSB en de werkgroep Bodemdaling van het IenW programma Bodem, Ondergrond en Grondwater. De kennisagenda is op 20 juni 2024 aangescherpt, geprioriteerd en vastgesteld. Zie Notitie Uitvoering Kennisagenda Bodemdalingbestendige Nieuwbouw (sept 2024). Er is veel draagvlak om dit programma gezamenlijk uit te voeren. Er zijn middelen nodig om deze agenda uit te voeren. Deels komen die van de betrokken nieuwbouwlocaties, deels van de provincie Zuid-Holland, en deels van VRO en IenW.

- Uitvoeren en actualiseren kennisagenda waarin vijf speerpunten zijn gekozen.
- Delen van kennis in een lerend netwerk van aangesloten nieuwbouw locaties. Samen met het netwerk ontstaat meer slagkracht om te komen tot bodemdalingbestendige nieuwbouw, het uitdragen van de opgedane kennis en het versterken van de awareness.
- Ontwikkelen generieke kennisproducten en het borgen en delen van de generieke kennis.

Meedoen

In het kader van Water Bodem Sturend en BO&G ondersteunen van Deltares, TNO en universiteiten bij vraagarticulatie van de behoefte aan bodemdalings- en funderingsdata en uitvoeren van een kwetsbaarheidsanalyse nieuwbouw en borgen dat deze data/kaarten gebruikt worden door de verschillende overheden en bedrijfsleven.

2.1.3 Funderingsopgave

Beoogde activiteiten aanpak funderingsopgave

Doen

- Borgen en toegankelijk houden van kennis via de website, nieuwsbrieven en regionale bijeenkomsten.
- Faciliteren van een kennis- en innovatienetwerk funderingen (zoals het verbeteren van de uitvoering, vergroten schaalbaarheid en procesversnelling/standaardisatie).
- Uitvoeren van een deelexpeditie handelingsperspectieven voor vooroorlogse wijk (veelal met ondiep gefundeerde panden) met bodemdaling. In samenwerking met diverse gemeenten, kennis delen en generieke kennis borgen en verspreiden.

Meedoen

- Ondersteunen van lokale, regionale en nationaal funderingsloketten en stimuleren van een lerend netwerk. Doorontwikkeling mogelijk onderbrengen bij bestaande landelijke informatiepunten zoals helpdesk IPLO.
- Ondersteunen bij onderwijs en trainingen.

Zie verder plan van aanpak RVO, KCAF, KBF ondersteuning nationale aanpak funderingsopgave.

2.1.4 Openbare ruimte en infrastructuur

Beoogde activiteiten Openbare ruimte en infrastructuur

Doen

- Deelexpeditie Water Bodem Sturend toepassen in de opgave van vooroorlogse wijken op slappe ondergrond. Veel woningen zijn ondiep gefundeerd (op staal) of op houten palen, de bodem zakt harder dan de omgeving. Er ontstaat een badkuip, grondwater verlagen geeft houtrot van houten paalfunderingen. Gemeenten staan voor de keuze van sloop/nieuwbouw (reconstructie) of nemen van maatregelen. Wat weten we in het bebouwd gebied

over het tempo van bodemdaling en van de factoren die dit beïnvloeden (droogte, ondergrond, grondwater e.d.)? De gewenste situatie is dat we kengetallen en hoofdlijnen kennen en snel kunnen rekenen aan de effecten van bodemdaling. Voorspellen effecten van bodembeweging/bodemdaling op gebouwen (i.s.m. Fugro en Big 5). Koppel kennis over bodemdaling en funderingen aan integrale wijkaanpak.

- Deelexpeditie Water Bodem Sturend en cultuurhistorie. Aan de hand van meerdere concrete cases komen tot een handelingsperspectief voor gemeenten (i.s.m. Wateralliantie Gouda en RCE).

- De Coalitie Stevige Steden is al een aantal jaren een sterk netwerk gebleken en is actief op de drie pijlers (Nieuwbouw, Funderingen en Openbare ruimte). Inmiddels zijn er op initiatief van de CSS op de eerste twee pijlers nieuwe gerichte zelfstandige netwerken ontstaan met een eigen agenda en eigen dynamiek. Er is nu geen solide en dedicated netwerk voor Openbare Ruimte en in 2025 zal de CSS zich volledig te richten op 'Openbare ruimte'. Dit Netwerk bodemdaling en Openbare Ruimte zal worden geïnitieerd vanuit een deelexpeditie waarin kernspelers worden samengebracht, inrichting en rol van een netwerk worden besproken.
- Hoe kunnen we de opgedane kennis rond Actief Grondwaterpeilbeheer verder actief verspreiden/benutten? Deze deelexpeditie is in 2022 gestart en is in 2023 afgerond door de publicatie van de Toolbox Actief Grondwaterpeilbeheer op [www.kbf.nl / toolboxen](http://www.kbf.nl/toolboxen). In 2024 is met steun van de Nationale Aanpak Funderingsproblematiek van RVO een vervolg op deze deelexpeditie gestart gericht op het verder verspreiden van kennis over Actief Grondwaterpeilbeheer onder met name kleine- en middel-

grote gemeenten. Dit vervolgproject wordt in het tweede kwartaal van 2025 afgerond.

Meedoen

- Het Overleg Standaarden Klimaatadaptatie (OSKA) fungeert als aanjager op het snel een plek krijgen van klimaatadaptatie in nieuwe en bestaande standaarden en goed gebruik hiervan. Binnen OSKA krijgt de implementatie van de Maatlat groene klimaatbestendige bebouwde omgeving prioriteit en vraagt daarmee ook versnelling bij de ontwikkeling of actualisatie van standaarden gericht op bodemdaling als een van de thema's. In 2024 is een onderzoek gestart naar de bestaande en behoefte aan standaarden rond bodemdaling. Afhankelijk van de uitkomsten van dat onderzoek worden in de komende jaren de prioritaire standaardisaties ontwikkeld, geborgd en verspreid.

Nieuwe trajecten die gaan starten in 2025 waarbij het KBF een toegevoegde waarde heeft: NWO-call DroBe (de dorstige stad), EU-project Greening Cities Amsterdam Ground for Wellbeing waarin het KBF een partner is .

2.1.5 Overige activiteiten kennishub

Daarnaast organiseert het KBF in 2025:

- Twee strategische overleggen met de klankbordgroep van financiers. Voor de zomer over het bijsturen van het lopende werkplan en in het najaar over het actualiseren van de kennisagenda en het werkplan van het komende jaar.
- Coalitie Stevige Steden:
 - Road Show Openbare ruimte: net als in 2024 is het concept van een veldbezoek/roadshow en een vergadering productief en succesvol gebleken. In deze sessie zullen we een dagdeel organiseren waarbij we ook projecten bezoeken. Hierbij zal de relatie tussen Openbare ruimte en funderingen en nieuwbouw steeds worden meegekoppeld.
 - Online sessie met de CSS om met elkaar te bespreken welke behoeften er nog leven bij de partners van de CSS als het gaat om de rol en activiteiten van de CSS. In feite is het een inventarisatie waarin we samen bekijken of er nog andere onderwerpen zijn in het domein van de CSS die aanpak verdienen.
- Twee werksessies met de aan het KBF verbonden experts over samenhang tussen de verschillende thema's en op basis

van overzicht werken aan vraagarticulatie. Ook agenderend/signalerend zijn vanuit de kennis en inhoud.

- Ondersteunt het KBF het actualiseren van de kennisagenda van het PSB in 2025.

2.2 VITAAL NETWERK

- Organiseren thema- en kennisbijeenkomsten in de Experience Bodemdaling en het stimuleren van het gebruik van de online en mobiele versie. Deze sessies zijn gericht op bewustwording, kennisuitwisseling en kennisontwikkeling.
- Jaarlijks organiseren i.s.m. Platform Slappe Bodem (PSB) het Nationaal Congres Bodemdaling.
- Ondersteunen Regionaal Schakelpunt (RSP) Midden-Holland rond thema bodemdaling in de bestaande stad met als doelgroep de beheerders van de Openbare ruimte. Initiatiefnemer is ODMH en mede gefinancierd vanuit VNG.
- Uitbreiding netwerk met gemeenten, ontwikkelaars, bouwers (Bouwend Nederland) en adviesbureaus (bedrijven en koepels), makelaars en taxateurs o.a. binnen de Coalitie Stevige Steden.
- Benutten synergie met aanpalende

netwerkorganisaties en programma's.

- Opmaken en rondsturen van jaarlijks circa 12 nieuwsbrieven.
- Organiseren van overleggen met de samenwerkingspartners binnen het netwerk van bodemdaling en funderingen.
- Jaarlijks organiseren van 10 overleggen met uitvoeringsteam gericht op samenhang, activering en uitbreiding van het netwerk.

2.3 ONDERWIJS EN TRAINING

- Campus Gouda en hoge school Saxion ondersteunen bij opzetten en uitvoeren van de onderwijsactiviteiten en samenwerking rond innovatielab en rond de RSP Midden-Holland.
- In samenwerking met Campus Gouda inzetten studenten en stagiaires.
- Melkveehouderij in veenweidegebieden met hogere grondwaterstanden. Het hoofddoel van dit project i.s.m. Van Hall en Aeres is om via praktijkgericht onderzoek nieuwe en bestaande kennis te vertalen in handelingsperspectieven voor melkveehouders in veenweidegebieden om te kunnen anticiperen op verhoging van de grondwaterstand met een duurzaam economisch toekomstperspectief.

- Ondersteunen bij verspreiding en gebruik van de door het programma LOSS op te stellen lesbrief over bodemdaling.

2.4 WEBSITE/LOKET

- Actueel houden en doorontwikkelen van de KBF-website. Aanvullend op i.s.m. RVO en KCAF ondersteuning nationale/regionale/lokale funderingsloketten.
- Implementeren en voeden van een chatbot om de toegankelijkheid van de bestaande kennis op de KBF website te vergroten voor een brede doelgroep.
- Mede op basis van veel gestelde kennisvragen actualiseren van de kennisagenda.

2.5 BEWUSTWORDING

- Organiseren thema- en kennisbijeenkomsten in de Experience Bodemdaling en het stimuleren van het gebruik van de online en mobiele versie. Gericht op bewustwording, kennisuitwisseling en kennisontwikkeling. Hierbij wordt met name ingezet op het verder verbreden van het netwerk.
- Actualisatie/uitbreiding van de Experience met filmpjes en kaarten voor nieuwe thema's zoals Bodemdalingbestendige Nieuwbouw. Hiertoe wordt een voorstel

- met de provincie Zuid-Holland opgesteld.
- Schrijven van artikelen in vakbladen.
- Twee maal per jaar organiseren van afstemmingsoverleg met samenwerkingspartners over communicatie en bewustwordingsactiviteiten.

2.6 NETWERKMANAGEMENT

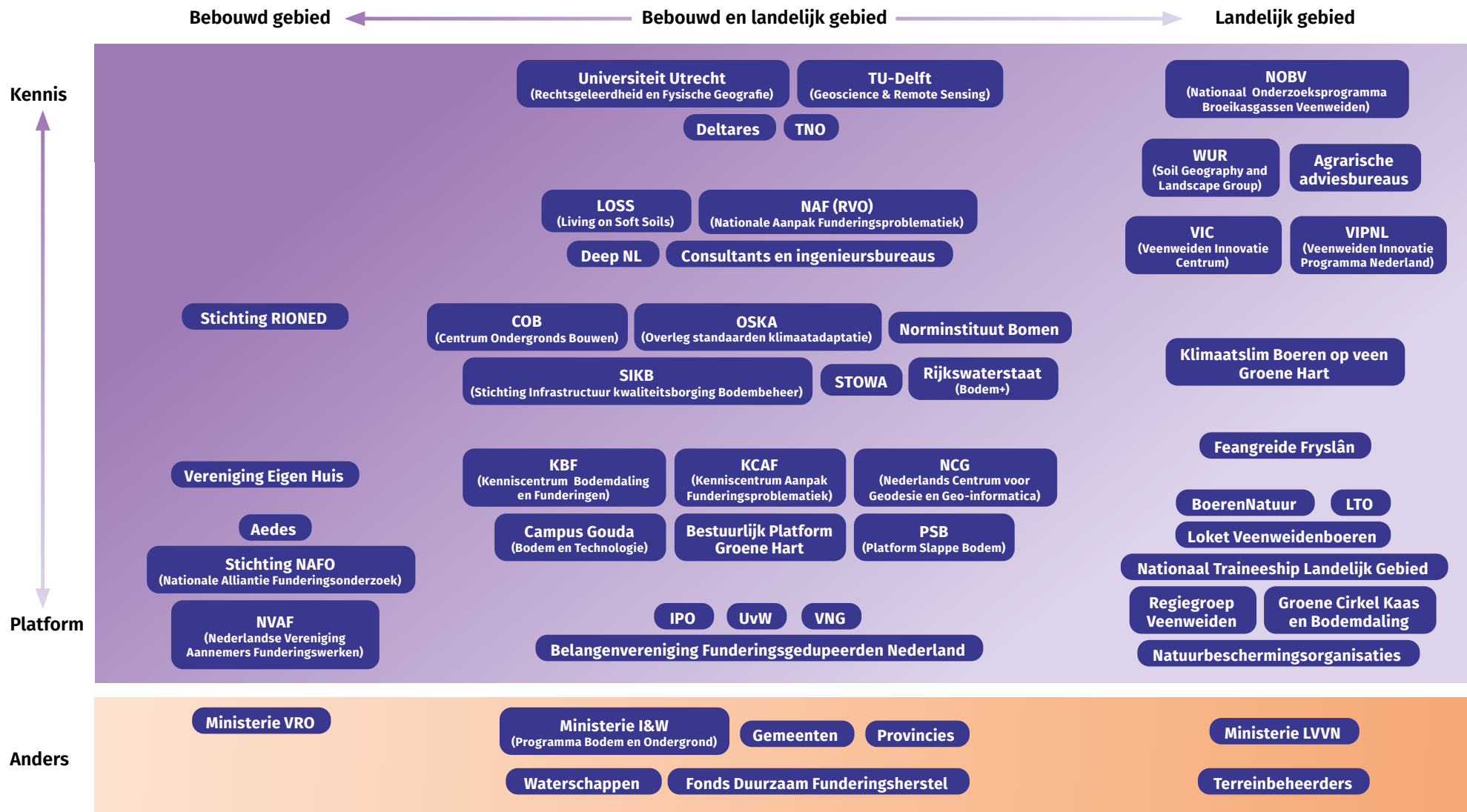
- Vier maal per jaar overleg met Raad van toezicht.
- Opstellen van jaarwerkplannen en jaarverslagen.
- Voeren van officemanagement en boekhouding, laten opstellen van accountantsverklaring.

Het kan zijn dat er in de loop van de jaren bepaalde activiteiten niet meer nodig zijn of dat er nieuwe bijkomen. Dit zal vooraf met zowel de financiers als de samenwerkingspartners worden besproken zodat tussentijds bijgestuurd kan worden.

Netwerk Bodemdaling en Funderingen 2025

Werkplan 2025

versie: mei 2025

Staat jouw organisatie niet in dit overzicht, of niet op de juiste plek? Mail naar info@kbf.nl, want het Netwerk Bodemdaling en Funderingen maken we samen!